

enigszins in de pas te laten lopen met dat wat aan de verschillende Noordnederlandse artes-faculteiten werd gegeven.

Zo verrichtte Bayle als hoogleraar eigenlijk voorbereidend werk en ging het om een propedeutische cursus. Voor examens konden studenten nu eenmaal in Rotterdam niet terecht, waar Illustre Scholen geen 'jus promovendi' hadden. Wel kan men zich dan afvragen of Bayle geen andere ambities had. Keek hij niet spoedig uit naar een andere post en hoopte hij niet op een hoogleraarsbenoeming aan één van de grote Noordnederlandse universiteiten? Als de gedachte hieraan al even tijdens de eerste maanden van Bayles verblijf te Rotterdam door zijn hoofd heeft gespeeld, dan moet hij zich om andere redenen spoedig bij zijn Rotterdamse situatie hebben neergelegd. Want naar aanleiding van geruchten dat Jurieu Rotterdam zou verlaten en in Leiden als hoogleraar zou worden benoemd, geeft Bayle in oktober 1682 aan zijn broer Jacob duidelijk te kennen dat hij zelf in een dergelijke promotie volstrekt niet is geïnteresseerd: 'I'ay si peu d'ambition que ie ne voudrois pas un poste si éclatant'²³). Een dergelijke glansrol was voor hem niet weggelegd. Zelfkennis had hem ertoe gebracht liever genoegen te nemen met een bescheiden plaats 'entre la dernière obscurité et l'éclat'. Bovendien had hij een zwakke gezondheid en was zijn karakter wars van iedere intrige. Hij hield van rust, zo liet hij zijn broer weten. Zolang Bayle een bescheiden inkomen gegarandeerd was en hij in het hoognodige kon voorzien was hij gelukkig.

Het aantal studenten was in dit verband dan ook niet onbelangrijk. Dat er zich in de eerste maanden na de komst van Bayle maar weinig studenten inschreven voor de private lessen, was natuurlijk niet zo verontrustend. De school was maar net geopend en had nog geen enkele traditie. Veel ernstiger was het daarentegen dat het aantal studenten en toehoorders na ruim 1½ jaar reeds begon te slinken. De hoogleraar vraagt zich dan ook af²⁴) of de geldduivel - le Démon de l'argent - die in de Republiek toch al zo'n invloed kon doen gelden, de jeugd helemaal in zijn macht had gekregen. Enigszins vertwijfeld somt hij nog drie mogelijke oorzaken op: wellicht is het bekoorlijke van de nieuwigheid er al weer af, terwijl het hem ook niet uitgesloten lijkt dat gevoelens van afgunst jegens de twee buitenlandse hoogleraren er sommigen toe hadden gebracht jonge studenten elders heen te sturen, opdat de Illustre School spoedig zou wegwijnen. Of was het zijn lot dat hem onbarmhartig achtervolgde en hem veroordeelde tot een 'état très-médiocre'?

Drie factoren van ongelijke waarde. Natuurlijk hadden inmiddels